

Daniel Kozdęba

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA

Grzegorz Budzik

Politechnika Rzeszowska

PARKI TECHNOLOGICZNE JAKO NARZĘDZIE POPRAWY KONKURENCYJNOŚCI REGIONU

1. Wstęp

Analiza procesu rozwoju gospodarczego w świecie wyraźnie wskazuje, że w głównej mierze opiera się ona na wiedzy. Pamiętać jednak należy, że od momentu zdobycia wiedzy do momentu jej przetransponowania na konkretne rozwiązania i zastosowania ich w gospodarce dzieli nas bardzo długa droga. Stąd pojawia się potrzeba tworzenia podmiotów, które wesprą ten proces. Parki technologiczne i naukowo-technologiczne mają spełnić zadanie swoistego przetwornika wiedzy uzyskanej w wyniku działalności badawczo-rozwojowej na innowacje i ich zastosowanie w przedsiębiorstwach funkcjonujących zarówno w ich strukturach, jak i w bezpośrednim otoczeniu.

W realiach polskich za tworzeniem parków przemawia jeszcze co najmniej kilka pozytywnych przesłanek. Sytuacja gospodarcza w kraju, atrakcyjny stosunek kosztów pracy do jakości produkcji spowodowały, że Polska stała się potencjalnie interesującym terenem do lokowania nowych inwestycji. Jedną z bardzo poważnych przeszkód jest w tym wypadku brak przygotowanych, uzbrojonych terenów, z aktualnym planem zagospodarowania przestrzennego.

W sytuacji możliwej likwidacji stref ekonomicznych parki stały się dla regionów swoistym produktem zastępczym ułatwiającym budowę korzystnych warunków do rozwoju szeroko pojętych podmiotów gospodarczych, dając jednocześnie możliwość ścisłego powiązania z lokalnymi ośrodkami naukowymi; jednak pa-

miętać należy o znacznych różnicach między tymi tworam – przede wszystkim w koncepcji funkcjonowania [1; 2].

2. Koncepcja funkcjonowania parków naukowo-technologicznych

Parki naukowo-technologiczne i technologiczno-przemysłowe w większości wypadków powstały lub są tworzone z wykorzystaniem środków Sektorowego programu operacyjnego „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw” – Działanie 1.3. Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm [3].

Koncepcja funkcjonowania parków zakłada m.in.:

1. Stymulację rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.

Nowe, przygotowane pod inwestycje tereny stanowić mogą dobry bodziec dla rozwoju firm. Dodatkowo w ramach parków tworzy się jednak podmioty, których zadaniem będzie bieżąca pomoc i obsługa (finansowa, księgowa, ubezpieczeniowa, badawcza, ekspercka itd.) firm funkcjonujących w ich obrębie. Często połączone jest to z budową inkubatorów przedsiębiorczości jako podmiotów stymulujących rozwój. Inkubowane w nich przedsiębiorstwa wyprowadzane są następnie do parku. Okres inkubacji kończy się wraz z momentem osiągnięcia dostatecznej samodzielności do wyjścia na rynek.

Specyficzna sytuacja pojawia się w momencie tworzenia inkubatorów i preinkubatorów akademickich. W tym wypadku celem staje się stymulacja absolwentów ośrodków naukowych i wreszcie samego środowiska naukowego. Tworzone w ten sposób firmy dają nadzieję na wykorzystanie myśli naukowej, a co za tym idzie nowych pomysłów i rozwiązań. W prostej linii przekłada się to na innowacyjność tych firm a w makroskali – na poprawę dyfuzji innowacji. Drugim ważnym efektem jest tu zwiększenie zaangażowania środowiska naukowego we wdrażanie nowych rozwiązań w gospodarce regionu.

W większości wypadków w Polsce parki są jeszcze w fazie tworzenia; jednak obserwacje już funkcjonujących pozwalają zauważyć nowe modele stymulacji. Jednym z nich jest np. kontaktowanie i kojarzenie firm funkcjonujących w ramach parku. Umożliwia to podpatrzenie ciekawych rozwiązań u sąsiada, współpracę nad innowacyjnymi produktami czy wreszcie obopólną stymulację rozwoju.

2. Poprawę kontaktów przemysł–nauka.

Bołączką polskich regionów jest niski stopień wdrażania rozwiązań innowacyjnych i dyfuzji innowacji w regionie. W dużej mierze wynika to z ułomnych kontaktów na linii przemysł–nauka. Potrzeby przemysłu w jeszcze niewielkim stopniu przekładają się na ukierunkowanie badań. Fakt ten dobrze odzwierciedlony jest w strukturze nakładów na badania i rozwój. W krajach wysoko rozwiniętych główny ciężar nakładów na badania i rozwój ponoszą przedsiębiorstwa. W Polsce jest to jeszcze domena budżetu państwa. Zaznaczyć jednak należy, że widoczne są już pozytywne zmiany w tym zakresie.

Aby jednak podtrzymać pozytywny trend do zmian, konieczne jest podjęcie działań na poziomie instytucjonalnym. Jednym z takich instrumentów wsparcia mają być parki technologiczne. Zakłada się więc, że będą one skupiać przedsiębiorstwa, które poprzez swoją działalność pomogą przetransponować wyniki prac naukowych na ich zastosowanie w przemyśle. Jednocześnie konieczne będzie umożliwienie kierunku odwrotnego, tzn. pomoc w takim ukierunkowaniu badań, aby były one zgodne z aktualnymi potrzebami przemysłu. Oprócz tego możemy również mówić o ukierunkowaniu kształcenia. Planowane przez przedsiębiorstwa zapotrzebowanie na wykwalifikowaną kadrę bardzo szybko przekładane jest na dostosowany do tych wymagań proces kształcenia. Łatwo można stwierdzić, że ścisłe dostosowanie do potrzeb doprowadza do zmniejszenia podaży na rynek nowej rzeszy bezrobotnych. Dla uczelni oznacza to wzrost atrakcyjności w związku z łatwością znalezienia pracy przez ich absolwentów.

3. Odpowiedź na specyficzne potrzeby regionu.

Stosunkowo duża liczba nowo powstających parków oraz ich podobne ukie-
runkowanie i profil będą powodować wzajemną konkurencję w przyciąganiu inwe-
storów. W perspektywie może to doprowadzić do rozproszenia sił i środków.

Największe skupisko parków zlokalizowane jest na Śląsku. Tam problem ten nabiera zupełnie innego wymiaru niż np. w wypadku regionów, gdzie powstaje tylko jeden park (rys. 1). Odpowiedzią na to może być większa specjalizacji poszczególnych parków i unikatowość dostępnych w nich usług.

Rys. 1. Efekty I, II, III rundy aplikacyjnej (parki i inkubatory) w ramach Działania 1.3 SPO WKP

Źródło: materiał PARP SA [3].

Drugim możliwym rozwiązaniem jest powiązanie parku już na etapie realizacji z szczególną gałęzią przemysłu. Przykładem mogą tu być Płocki Park Przemysłowy

wo-Technologiczny powiązany z branżą petrochemiczną i koncernem PKN Orlen czy powstający Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny nastawiony na współpracę z branżą lotniczą i klasterem Dolina Lotnicza (80% produkcji przemysłu lotniczego w Polsce zlokalizowane jest na Podkarpaciu). Wartością dodaną takiego rozwiązania jest ścisła zgodność rozwoju parku z potrzebami otoczenia gospodarczego [4]. Takie działanie pozwala dodatkowo na rozwój branż, które w danym momencie są najbardziej potrzebne do dalszego rozwoju firm powiązanych z parkiem (np. laboratoria materiałowe do rozwiązania bieżących problemów związanych ze specjalistyczną obróbką czy obróbką unikatowych materiałów).

3. Proces budowy parku

Proces budowy parku jest jednak bardzo żmudny i wymaga wielu przemysłowych decyzji już na etapie przygotowania studium wykonalności i wstępnego kosztorysu [4; 5]. W tym wypadku podejście do projektu nie różni się od szeregu innych projektów inwestycyjnych.

Z problemami możemy się zetknąć już na etapie doboru terenów pod przyszły park:

1. Samorządy lokalne, przewidując możliwość uzbrojenia terenu przy wykorzystaniu środków zewnętrznych, przejawiają chęć włączenia dużej liczby terenów, co jednak często nie idzie w parze z ich atrakcyjnością inwestycyjną czy chociaż z techniczną możliwością szybkiego doprowadzenia do nich sieci uzbrojenia i dróg. Dopiero głębsza analiza dokumentacyjno-projektowa ujawnia ich niedociągnięcia.

2. Dobór atrakcyjnych terenów może wiązać się z faktem dynamicznego rozwoju „sąsiadów” parku, co wiąże się z potrzebą rozbudowy sieci uzbrojenia np. w związku z koniecznością odprowadzenia zwiększonej ilości ścieków czy wód opadowych, niedostateczną ilością energii elektrycznej dla większej liczby podmiotów.

Duża liczba zmiennych może powodować potrzebę podjęcia działań wcześniej nie planowanych. W przypadku pojawienia się np. konieczności rozbudowy czy budowy nowego odcinka drogi (poza projektem) wiąże się to z podjęciem natychmiastowych działań celem zapewnienia środków w budżecie właściwej jednostki samorządu terytorialnego na wykup gruntów i samą inwestycję. Brak takiej drogi może powodować, że pomimo uzbrojenia działek pod park, utrudniony będzie dostęp do świeżo przygotowanych terenów.

3. Bardzo ważnym elementem jest koordynacja prac w takim zakresie, by wszystkie podmioty mające styczność z powstającym parkiem lub biorące udział w ich tworzeniu nie wchodziły sobie w drogę i wzajemnie nie utrudniały pracy (np. konieczność rozkopania świeżo wykonanej drogi w związku z potrzebą poprowadzenia kanalizacji ściekowej).

4. Konieczność przejścia przez szereg procedur administracyjnych oraz wymogi prawa zamówień publicznych powodują znaczne wydłużenie procesu inwesty-

cyjnego. Powszechnie znane są tu problemy z terminowym uzyskaniem decyzji administracyjnych czy kolejnymi nierozstrzygniętymi lub oprotetowanymi przetargami. W wypadku dużych inwestycji liniowych (np. linia elektroenergetyczna) wiąże się to z uzyskaniem zgody na realizację od kilkuset podmiotów będących właścicielami działek, przez które prowadzona będzie inwestycja.

4. Wnioski

Parki technologiczne i naukowo-technologiczne mają spełnić zadanie swoistego „przetwornika” wiedzy uzyskanej w wyniku działalności badawczo-rozwojowej na innowacje i ich zastosowanie zarówno w przedsiębiorstwach funkcjonujących w ich strukturach, jak i w bezpośrednim otoczeniu. Realizacja koncepcji i budowy parku jest procesem złożonym, w trakcie którego pojawia się wiele problemów. Jeśli większość z tych problemów nie zostanie rozwiązana na etapie studium wykonalności i w procesie przygotowania dokumentacji, to w perspektywie wiązać się to może z wydłużeniem czasu i kosztów inwestycji. Z tego powodu proces przygotowania koncepcji ma istotną rolę w procesie powstawania przedsięwzięcia.

Literatura

- [1] Pietrzak M., *Zaśmiecone parki*, „Businessman Magazine”, listopad 2005.
- [2] Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, prezentacja potencjału parków naukowo-technologicznych i inkubatorów technologicznych w Polsce na podstawie badań – raport końcowy, Warszawa 2005.
- [3] Sektorowy program operacyjny „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw” – Działanie 1.3. Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm.
- [4] Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2000-2006, aktualizacja na lata 2004-2006, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2004.
- [5] Studium wykonalności dla Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego – PPNT, Rzeszów 2004.

TECHNOLOGICAL PARKS AS THE INSTRUMENT OF IMPROVING THE COMPETITIVENESS OF A REGION

Summary

The article presents selected issues concerning creating and functioning of technology and science and technology parks. There were presented some basic ideas of the conception of functioning of the parks as well as their influence over the stimulation of the enterprise development in the region. Selected problems connected with the process of creating the structure of the park were also taken into consideration.